

בבית המשפט העליון

רע"א 5337/17

לפני: כבוד השופט ד' מינץ

המבקשים:

1. דוד כץ
2. י. שקד יצור מתקני חשמל ותקשורת בע"מ

נגד

המשיב:

יעקב כץ

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי תל-אביב-יפו (כב' השופטת א' נחליאלי חיאט) מיום 12.6.2017 במסגרת ת"א 16419-09-16 [פורסם בנבו]

בשם המבקשים:

עו"ד פז רימר

בשם המשיב:

עו"ד יהודה ברמי

כתבי עת:

שרון חנס, "עיון מחודש באישיות המשפטית הנפרדת של התאגיד בדין הישראלי", עיוני משפט, כח (תשס"ו-תשס"ז) 5

אוריאל פרוקצ'יה, "הבעלות על הפירמה וסייגיה - נושים, עובדים, אלמנות ויתומים בדיני-החברות", משפטים, כב (תשנ"ג-תשנ"ד) 301

ספרות:

חביב סגל דיני חברות

עדה בר-שירה התרמית

צפורה כהן בעלי מניות בחברה – זכויות תביעה ותורפות

יששכר רוזן-צבי ההליך האזרחי (2015)

חקיקה שאוזכרה:

חוק ההתיישנות, תשי"ח-1958: סע' 6, 7, 8

תקנות סדר הדין האזרחי, תשמ"ד-1984 (כפי שהיו נכון ליום 31.12.2020): סע' 77, 78, 192

פקודת החברות [נוסח חדש], תשמ"ג-1983: סע' 248, 256, 267, 269, 307

חוק החברות, תשנ"ט-1999: סע' 4, 191, 205, 302

מיני-רציו:

* מכוח דיני הפירוק, מנוע המשיב לנהל תביעה כספית ולמתן חשבונות נגד המבקשים בשם חברה שבפירוק, ללא אישור המפרק ואישור בימ"ש הדן בפירוק החברה, נוכח כך שתביעותיו האישיות מהולות יחד עם תביעות החברה ולא ניתן להפריד ביניהן, כך שעליו להצטייד באישורם כדי להמשיך בניהול התביעה; עם זאת, אין מקום לסילוק תביעת המשיב על הסף ומחיקת סעיפים ממנה.

* חברות – פירוק – תביעה בשם החברה

* חברות – בעלי מניות – תובענה אישית

* חברות – בעלי מניות – זכויותיהם

* חברות – פירוק – נשייה נדחית

* בתי-משפט – סמכות – סמכות עניינית

* דיון אזרחי – סילוק על הסף – אימתי

* דיון אזרחי – התיישנות – כטענת סף

* דיון אזרחי – עילת תביעה – בחינתה

.

מבקש 1 (להלן: המבקש) והמשיב הם אחים שניהלו יחד עסקים תחילה באמצעות שותפות ואחר כך באמצעות שתי חברות. בעקבות מחלוקות שהתגלעו בין האחים והגעת החברה שניהלו לחדלות פירעון, הוגשה לבימ"ש המחוזי בקשה לפירוק החברה מרצון. לחברה ניתן צו פירוק ומונה לה מפרק. לאחר מספר שנים הגיש המשיב לבימ"ש המחוזי תביעה כספית ומתן חשבונות נגד המבקשים. במסגרת התביעה המבקשים הגישו 3 בקשות: לסילוק התביעה על הסף מחמת העדר עילה, העדר יריבות והעדר סמכות עניינית; למחיקת סעיפים מכתב התביעה מפאת העדר פירוט; לסילוק התביעה על הסף מחמת התיישנות ושיהוי. הבקשות נדחו ומכאן בקשת רשות הערעור.

.

בית המשפט העליון (השופט ד' מינץ) נתן רשות ערעור, קיבל את הערעור בחלקו ופסק כי:

בצד הכלל, יש חריגים שבהתקיימם ניתן להכיר בעילת תביעה אישית לבעל מניה בגין נזק משני שנוצר לו בעקבות נזק ראשי שנגרם לחברה. בענייננו, יש רגליים לסברת המשיב כי הוא נכנס לחריגים המאפשרים לו לתבוע את נזקיו מהמבקש שנבעו מאופן ניהול החברה, הן מפני שתביעתו אינה נלווית לתביעת החברה והן מפני שמבנה החברה הוא כמעין שותפות. לכך יש להוסיף את התוצאה הקשה שתיווצר אלמלא תינתן למשיב זכות התביעה האישית, בשל כך שהחברה מצויה בהליכי פירוק וסעיף 205 לחוק החברות חוסם את דרכו של בעל מניה להגיש תביעה נגזרת בשם חברה שבפירוק. לפיכך, אי הכרה בעילת תביעה אישית למשיב עלולה להותירו ללא תרופה לנזקיו.

יחד עם זאת, אף בהנחה שכלל העובדות הנטענות בתביעה הן אמת, מנוע המשיב מלקבל את הסעד המבוקש על ידו. החריגים שבהתקיימם תתאפשר לראות בעילה של החברה כעילה של בעל מניה בה, ייתכנו כאשר מדובר בחברה ברת-פירעון. במקרה זה החברה הינה חדלת פירעון, כך שזכותו של בעל המניות לקבלת רווחים או סכומים אחרים תידחה עד לפירעון חובות הנושים שאינם "חברי החברה". המשיב תובע את המבקש להשיב לו את חלקו ברווחי החברה או את חלקו בכספים שהגיעו לה והוא נטל לכיסו. אלא שטרם שמבשילה זכותו של המשיב כלפי המבקש באותם כספים. הזכויות בכספים הן

של החברה ובהיותה בפירוק, אין למשיב חלק בהם ולו באופן שיורי. גורל הכספים שהם בבעלות החברה ייקבע על ידי בית משפט של פירוק החברה. באותו אופן אין לאפשר למשיב להיאחז במנגנון התביעה הנגזרת. למרות ההכרה במקרים חריגים בהם ניתן להבליג על טשטוש ההבחנה בין עילת תביעה אישית לעילת תביעה של החברה, חריגים אלה מתייחסים למקרים בהם זכויות הנושים אינן נפגעות. אולם, כאשר מדובר בחברה חדלת פירעון קיים חשש ממשי כי מתן זכות תביעה לבעל מניה תוביל להעדפת זכויותיו ברווחי החברה על פני זכותם של נושיה. לפיכך, על אף שההכרה בעילת תביעה אישית של בעל מניה בגין נזק שנגרם לחברה אינה בגדר איסור קטגורי גורף, במקרה זה בו החברה מצויה בהליכי פירוק, אין מקום להתיר למשיב לנכס לעצמו נכס של החברה. זהו תפקיד המפרק לממש את זכויות החברה, לרבות זכויות התביעה המוקנות לה נגד בעלי שליטה ונושאי משרה שהפרו את חובותיהם כלפיה. נוכח כל האמור, אין מקום לסלק את התביעה על הסף, אך כדי לאפשר את המשך קיומה על המשיב להצטייד באישור המפרק ובאישור בית המשפט של הפירוק.

פסק-דין

לפניי בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי תל אביב-יפו מיום 12.6.2017 שניתנה על ידי כב' השופטת א' נחליאלי היאט [בת"א 16419-09-16](#), [פורסם בנבו] בגדרה נדחו שתי בקשות סילוק על הסף ובקשה אחת למחיקת סעיפים מתוך כתב תביעה כספית ומתן חשבונות שהוגשו מטעם המשיב נגד המבקשים.

הרקע לבקשה

1. מבקש 1 (להלן: המבקש) והמשיב הם אחים אשר במשך שנים רבות ניהלו יחד עסקים משותפים בתחום שירותי קבלנות חשמל. עד שנת 1996 פעילותם העסקית של השניים נעשתה באמצעות שותפות, במסגרתה הוסכם לטענת המשיב על חלוקה שוויונית הן ברווחיה של השותפות והן "בכל גלגוליו של העסק". בשנת 1996 חדלו האחים את פעילותם העסקית במסגרת השותפות ובמקום זאת ייסדו את חברת "אמבל-כץ הנדסת חשמל ומתקנים" (להלן: "אמבל-כץ") אשר אף היא חדלה במהלך שנת 1999 מלפעול. ביום 7.1.1999 הקימו האחים את חברת "אחים כץ קבלני חשמל ומתקנים בע"מ" (להלן: החברה) והחל מאותו מועד בוצעה פעילותם העסקית באמצעותה כאשר השניים היו ערבים באופן אישי ביחד ולחוד להתחייבויותיה.

2. במהלך חודש אפריל 2011 התגלעו מחלוקות בין האחים ויחסיהם עלו על שרטון. ביום 4.7.2011 הקים המבקש את חברת "י. שקד יצור מתקני חשמל ותקשורת בע"מ", מבקשת 2, שתכליתה הייתה לפעול אף היא בתחום שירותי קבלנות חשמל. זמן קצר לאחר מכן, ביום 27.12.2011, הוגשה לבית המשפט המחוזי מרכז בקשה לפירוק החברה מרצון ומינוי עורך הדין גד שילר כמפרקה הזמני (פש"ר 49182-12-11), זאת

בשל המחלוקות בין האחים והתדרדרותה של החברה לחדלות פירעון. ביום 4.4.2012 ניתן צו הפירוק ועורך הדין שילר מונה למפרק החברה. מעיון בכתבי הטענות עולה כי נכון להיום הליכי הפירוק טרם הושלמו.

3. ביום 7.9.2016 הגיש המשיב לבית המשפט המחוזי תביעה כספית ומתן חשבונות נגד המבקשים. לפי הנטען בכתב התביעה, המבקש ניצל את תפקידו כמנהל הכספים של החברה ואת האמון שניתן בו, הן מתוקף תפקיד זה והן מכוח יחסי הקרבה המיוחדים בין האחים, אשר לדידו של המשיב היה בהם אף כדי לכוון יחסי נאמנות קונסטרוקטיבית ביניהם. במספר פרשות שתוארו בכתב התביעה נטען כי המבקש ביצע שורה של מעילות בקופת העסקים המשותפים, חלקן מתייחסות לגזל כספים שהיו שייכים לתאגידים הקודמים באמצעותם בוצעה פעילות העסקית של האחים, וחלקן מתייחסות למעילות בכספי החברה. בתוך כך, לטענת המשיב, הפר המבקש את הסכם השותפות ביניהם, בגדרו הוסכם על חלוקה שוויונית ברווחי העסק, וכן שורה של חובות המוטלות עליו מכוח דיני החוזים, דיני החברות, דיני הנאמנויות ועוד. בעקבות זאת תבע המשיב מחצית מסך טובות ההנאה שניטלו שלא כדין על ידי המבקש וביקש מבית המשפט המחוזי להורות לו למסור חשבונות ומסמכים הקשורים באירועים אלה. במסגרת התביעה טען המשיב כי לאחר שנים ארוכות של מתן אמון מלא באחיו, ניצנים של חשד החלו לבצבץ אצלו רק במהלך חודשים מרץ-אפריל 2011 על רקע שורה של אירועים חריגים ובראשם מקרה שבו המחאה מטעם לקוח שיועדה לפקודת החברה, מצאה את דרכה אל חשבון הבנק הפרטי של המבקש ואשתו. לפיכך, בהתאם להוראת [סעיף 7 לחוק ההתיישנות](#), התשי"ח-1958 (להלן: חוק ההתיישנות) יש למנות את תקופת ההתיישנות החל מהמועד האמור בו נודע למשיב לראשונה על אודות מעשי התרמית הנטענים. לעניין זה הוסיף המשיב כי נוכח היחסים המיוחדים ששררו בינו לבין אחיו כאמור, נוצרה מערכת של יחסי נאמנות ולכן מרוץ ההתיישנות החל רק מהמועד בו הופרו החובות המוטלות על המבקש מכוח דיני הנאמנויות. לחילופין נטען כי עד לחודש מרץ 2011 נבצר מהמשיב לדעת את העובדות המבססות את עילת התביעה ומכאן שחלות הוראות [סעיף 8 לחוק ההתיישנות](#) אשר מתייחסות להשעיית מועד תחילת מרוץ ההתיישנות בגין אי-ידיעה.

4. במסגרת הגנתם הכחישו המבקשים את מרבית הטענות שהופנו כלפיהם והגישו שלוש בקשות שתמציתן כדלקמן: בבקשה הראשונה (בקשה מס' 6) טענו המבקשים כי יש לסלק את התביעה על הסף, כולה או חלקה, מחמת היעדר עילה, היעדר יריבות והיעדר סמכות עניינית. ראשית, לדידם חלק ניכר מעילות התביעה אותן מנסה המשיב

לנכס לעצמו הן עילות תביעה של החברה. כאשר מדובר במעילה בכספי החברה, הנזק העיקרי נגרם לחברה ואילו נזקו של המשיב כבעל מניה הוא נזק משני שהמסלול לתביעתו הוא התביעה הנגזרת; שנית, בנסיבות בהן החברה מצויה בהליכי פירוק, כל תביעה הקשורה בה ככזאת אינה בתחום סמכותו העניינית של בית משפט המחוזי "הרגיל", אלא עליה להתברר בפני בית משפט של פירוק; שלישית, אין לאפשר למשיב להגיש תביעה למתן חשבונות נגד מי שאינו מחזיק בחשבונות ויש לדחות את התביעה נגד מבקשת 2 מחמת היעדר עילה והיעדר יריבות עמה.

5. בבקשה השנייה (בקשה מס' 7) טענו המבקשים כי יש למחוק סעיפים מכתב התביעה מפאת היעדר פירוט. לדידם בעוד שהתביעה מושתתת בעיקרה על טענות מרמה, מצג-שווא ותרמית, לא השכיל המשיב לפרט את עובדות מעשי המרמה ומכאן שהתביעה אינה עומדת בדרישת הפירוט העובדתי המוגבר הנדרשת [בסעיף 78 לתקנות סדר הדין האזרחי](#), התשמ"ד-1984 (להלן: התקנות) הדין בתביעות מרמה.

6. בבקשה השלישית (בקשה מס' 8) התבקש בית המשפט לסלק את התביעה על הסף, כולה או חלקה, מחמת התיישנות ושיהוי, זאת על יסוד מספר נימוקים: ראשית, חלק מעילות התביעה מתייחסות לאירועים שנטען כי התרחשו לפני כמעט 20 שנה והתיישנו זה מכבר; שנית, לדעת המבקשים אין תחולה להוראת [סעיף 7 לחוק ההתיישנות](#) הדין בהשעיית מרוץ ההתיישנות מפאת התנהגות פסולה של הנתבע משום שטענת התרמית לא פורטה כנדרש [בתקנה 78 לתקנות](#). לעניין זה המבקשים סבורים כי המשיב לא ביסס כדבעי את יחסי הנאמנות להם הוא טוען; שלישית, בראיית המבקשים אין תחולה מקבילה להוראות [סעיפים 7 ו-8 לחוק ההתיישנות](#) הדין בהתיישנות שלא מדעת והיה על המשיב לבחור אחד מן המסלולים ולא לטעון לשניהם כמסלולים חלופיים; רביעית, המשיב היה שותף מלא להתנהלות העסקית של החברה ולא נמנע ממנו כל מידע הנוגע לספרי החשבונות שלה, ומכאן שאין לקבל את טענתו כי נעלמו עובדות המהוות את עילת התביעה מסיבות שאינן ידועות לו; חמישית, אף אם תתקבלנה טענותיו של המשיב לגבי תקופת ההתיישנות, הוא המתין חמש שנים נוספות עד להגשת התביעה ויש בכך משום שיהוי ניכר המצדיק את סילוק התביעה על הסף.

7. מנגד, בתשובתו לבית המשפט המחוזי לגבי הבקשה הראשונה, טען המשיב כי הגם שמעשי המבקשים מקימים עילת תביעה לחברה, מאחר שמדובר בחברה פרטית אשר הייתה בבעלותם של שני אחים והתנהלה כמעין שותפות, מתקיימות הנסיבות החריגות בהן יש לאפשר לבעל מניה להגיש תביעה אישית נגד מי שהזיק לחברה.

לעניין הבקשה השנייה, טען המשיב כי פירט כיאות את נסיבות ומועדי המעשים הנטענים ולכן אין בבקשה למחיקת סעיפים מחמת היעדר פירוט בכתב התביעה, מן העניין. באשר לבקשה השלישית חזר המשיב על טענותיו כפי שפורטו לעיל לפיהן עד חודשים מרץ-אפריל 2011 היה רב הנסתר על הגלוי. כמו כן לדידו טענת השיהוי נטענת בעלמא והמבקשים לא ביססו או פירטו הכיצד שינו את מצבם לרעה ובמה מתבטא שינוי זה. מה גם, טענות אלו לא נתמכו בתצהיר.

8. בהחלטה מיום 12.6.2017, דחה בית המשפט המחוזי את כל שלוש הבקשות. בשל חומרתו של סעד סילוק התביעה על הסף ובהתאם למדיניות השימוש המצמצמת שיש לעשות בו, נקבע שאין מקום לסלק את התביעה על הסף בשלב המקדמי של ההליך טרם הונחה תשתית עובדתית מספקת לפני בית המשפט. עוד נקבע כי שאלת קיומה של עילה אישית היא שאלה מורכבת המזיקה בירור עובדתי, כל שכן בנסיבות המקרה דנן בו נטען כאמור כי מדובר בחברה מעין משפחתית הדומה במהותה לשותפות. על יסוד זה הוסיף בית המשפט המחוזי כי גם ההכרעה בטענות האחרות שהועלו בבקשה – הן לעניין השגת המבקשים על סמכותו העניינית של בית המשפט והן לעניין הטענות בדבר התיישנות ושיהוי – הינן תלויות בקביעות עובדתיות שאין מקום לבררן במסגרת דיון בטענות סף. כמו כן, בית המשפט לא שוכנע כי יש מקום להורות על מחיקת סעיפים מכתב התביעה מחמת היעדר פירוט.

משלא ערבה ההחלטה לחכו של המבקש הוא הגיש בקשה לרשות הערעור לבית משפט זה.

9. המבקשים הלינו על ההחלטה וחזרו על טענותיהם כפי שנטענו בבית המשפט המחוזי. על כך הוסיפו המבקשים כי כל ניסיון של בית המשפט לדון בתביעה ולא להותירה לבירור בבית משפט של פירוק, יש בו משום העדפת נושים. באשר לבקשה למחיקת סעיפים מכתב התביעה בהיעדר פירוט, שגה בית המשפט במספר מישורים, החל מאי-התייחסותו לטענותיהם בדבר [תקנה 78](#) לתקנות; עובר באי-התייחסותו לטעות המשיב שגייס להגנתו את הוראות [תקנה 77](#) לתקנות, חרף היותה עוסקת בכוונות ודברים שבלב ולא ביסוד העובדתי של עילת המרמה; וכלה בכך שההחלטה נעדרת נימוק מספק, בניגוד לנדרש [בתקנה 192](#) לתקנות. לפי הנטען, בית המשפט המחוזי ביטל במחי יד את טענותיהם על יסוד הגישה הכללית לפיה יש לאפשר הבאת ראיות בסוגיות שבמוקד הבקשות. לפיכך, סבורים המבקשים כי קיימת הצדקה להתערב בהחלטה.

10. ביום 17.7.17 הוחלט כי בקשת רשות הערעור מצריכה תשובה חלקית רק לטענה בדבר מה שמכנים המבקשים כבקשה למחיקת התביעה על הסף מטעמי חוסר סמכות עניינית, היעדר עילה והיעדר יריבות (בקשה מס' 6) ולא לטענות הנוספות שהועלו בעניין היעדר פירוט כתב התביעה (בקשה מס' 7), התיישנות ושיהוי (בקשה מס' 8).

11. בתשובתו, חזר המשיב על טענותיו כפי שהובאו בבית המשפט המחוזי והדגיש כי קיימת לו עילת תביעה ישירה וכי לא היה מקום לבקש רשות מבית משפט של פירוק להגיש את התביעה מפני שמדובר בחברה פרטית-משפחתית שמאפייניה כשותפות. לפיכך גם לא היה צורך לבקש רשות להגיש תביעה נגזרת בשם החברה. בחברה מעין זו קיימת חובת אמון וחובה של בעלי המניות לנהוג בתום לב כלפי בעלי המניות האחרים, כאשר הפרת חובות אלו מצמיחה עילת תביעה עצמאית לבעלי המניות האחרים.

דיון והכרעה

סילוק תביעה על הסף – כללי

12. ככלל, המקום להשיג על "החלטה אחרת" של הערכאה הדיונית הוא שלב הערעור בזכות על פסק הדין בתום ההליך ([רע"א 7280/14](#) לבנונג' רם פל סלולר סטוקמרקט בע"מ [פורסם בנבו] (19.11.2014); [רע"א 9385/12](#) הנאמנות לתכנון ופיתוח שירותים למען הזקן באזור אשקלון נ' אורלן הנדסת בניין ופיתוח בע"מ [פורסם בנבו] (2.5.2013)). החריגים לכלל הם המקרים בהם שוכנע בית המשפט כי השהיית הערעור על ההחלטה תשפיע באופן מכריע על זכויות הצדדים או תוביל לניהולו של הליך מיותר או שגוי מיסודו ([רע"א 1706/14](#) בן אהרון נ' בן דוד [פורסם בנבו] (20.7.2014); [רע"א 368/13](#) הרשות הפלסטינית נ' ליטבק נורז'יק [פורסם בנבו] (23.4.2013); [רע"א 4382/08](#) הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה "דרום השרון" נ' רוטשילד [פורסם בנבו] (30.4.2009)). מדיניות אי ההתערבות אף מתחדדת במקום שבו בית המשפט בערכאה הדיונית מתבקש לסלק תביעה על הסף.

13. אמצעי סילוק תובענה על הסף, בין אם מדובר במחיקת התובענה ובין אם בדחייתה, מהווה סעד בעל השלכות מרחיקות לכת על זכויות התובע ובראשן זכות גישתו לערכאות. בו בעת ממלא אמצעי זה תפקיד חיוני בסינון תביעות סרק טורדניות. הפסיקה קבעה כי באיתור נקודת האיזון הראוי בין זכות הגישה לערכאות הנתונה לבעלי הדין מזה ולשיקולי המדיניות המשפטית והדיונית מזה, השימוש בסעד הסילוק על הסף ייעשה בזהירות רבה ורק במקרים בהם שוכנע בית המשפט כי אף לו יתנהלו

הליכי המשפט במלואם, ובהנחה כי תוכננה העובדות המפורטות בכתב התביעה, לא יהיה בתביעה הנדונה כדי לספק לתובע את הסעד אותו הוא מבקש ([ע"א 455/06](#) חלקה 21 בגוש 6539 בע"מ נ' עיריית הרצליה [פורסם בנבו] (11.6.2009)). בהתאם לכך ועל דרך קל וחומר, כאשר מדובר בבקשת רשות ערעור על החלטת הערכאה הדיונית שלא לסלק תובענה על הסף, הנטייה להתערב מצטמצמת אף יותר ([רע"א 6992/14](#) חברת החשמל לישראל בע"מ נ' קיבוץ אושה [פורסם בנבו] (29.12.2014)). עם זאת, אין באמור כדי לשלול באופן קטגורי את התערבות ערכאת הערעור בהחלטה הדוחה בקשה לסילוק תובענה על הסף ([רע"א 6840/15](#) עיריית חולון נ' בילו [פורסם בנבו] (21.12.2015); [רע"א 6733/13](#) פקיד הסדר מקרקעין נ' אבולוף [פורסם בנבו] (6.11.2013)).

מכאן אפוא נפנה לנימוקי הבקשה כאשר תחילה יש לדון בטענה כי יש לסלק את התביעה על הסף מפאת חוסר סמכות שהיא הטענה לגביה נתבקשה תגובת המשיב.

הבקשה לסילוק על הסף מחמת היעדר סמכות עניינית, היעדר יריבות והיעדר עילה 14. המבקשים טוענים כי משניתן צו לפירוק החברה והתביעה קשורה לחברה שבפירוק, הסמכות העניינית הבלעדית לדון בה מסורה לבית משפט של פירוק. נראה להלן כי אכן קיים קושי בתביעת המשיב, אך נדמה כי נפלה טעות בידי המבקשים בהגדרת טענתם.

15. [סעיף 256 לפקודת החברות](#), התשמ"ג-1983 (להלן: פקודת החברות) קובע כי בית המשפט המוסמך לפרק חברה הוא בית המשפט המחוזי. על פי פשוטו של מקרא, בית המשפט המחוזי יהיה עיסוקו אשר יהיה, מוסמך לדון בענייני פירוק חברה. הנוהג הקיים בקרב בתי המשפט המחוזיים לפיו ישנם מותבים המתמחים בתחום חדלות פירעון והם אלו הדנים בפירוק חברות, אינו מוציא מכלל מותבים אחרים של בית המשפט המחוזי את הסמכות לדון בענייני פירוק חברה. העובדה שבמקרה זה בית המשפט המחוזי דן בתביעה שאין עניינה חדלות פירעון, אינה מוציאה מכלל סמכותו את האפשרות לדון בענייני החברה המצויה בהליך פירוק. הקושי במקרה זה אינו נעוץ אפוא בהיעדר סמכותו העניינית של בית המשפט לדון בתביעה אשר לטענת המבקש העילה העומדת בבסיסה שייכת לחברה שבפירוק, אלא בכך שמכוח דיני הפירוק ובכלל זה הוראות [סעיפים 267, 269 ו-307 לפקודת החברות](#), מנוע המשיב לנהל תביעה בשם חברה המצויה בהליך פירוק ללא אישורו של המפרק ונטילת רשותו של בית המשפט הדין בפירוקה (והשוו: [ע"א 6010/99 עו"ד ששון כמנהל המיוחד של חברת תבור](#),

תעשיות שיש בע"מ (בפירוק) נ' כונס הנכסים הרשמי, פ"ד נו (1) 385 (2001)). המסקנה המתבקשת מכך היא כי במידה והמשיב אכן נושא על גבו בתביעתו את עניינה של החברה, עליו להצטייד מראש באישורו של המפרק ורשותו של בית המשפט הדן בעניין פירוקה.

16. תמצית המחלוקת בענייננו היא בשאלת קיומה של עילה אישית של המשיב כלפי המבקשים, כאשר השאלה היא האם הנזק שנגרם לחברה מהמעשים המיוחסים למבקש, מקים עילת תביעה בלעדית לחברה, או שמא ניתן להכיר בעילת תביעה אישית של המשיב אשר מכוחה יכול הוא לעתור לסעד עבור עצמו.

17. דיני החברות מבחינים בין עילת תביעה אישית המסורה לבעל מניה לבין עילת תביעה של החברה. בעוד עילת תביעה אישית קמה לבעל המניה במקום שבו הנזק העיקרי שנגרם פגע בזכויותיו באופן אישי, קרי, נזק עצמאי ובלתי-תלוי בנזקה של החברה; כאשר הנזק העיקרי נגרם לחברה והנזק שנגרם לבעל המניה הוא אך נזק משני הנובע מהקיטון שנוצר בערך מניית החברה שבידיו, הרי שזו עילת תביעה של החברה. במקרה שכזה, הפיצוי על הנזק המשני הנגרם לבעל המניה בעקבות הפגיעה בחברה, יתבטא בכך שכאשר החברה תממש את זכות התביעה המוקנית לה ותזכה בסעד, קבלת הפיצוי לקופתה של החברה תתבטא בגידול ערך המניה ומכאן יתרפא נזקו האגבי של בעל המניה (ע"א 3506/09 צאייג נ' קסלמן וקסלמן רואי חשבון [פורסם בנבו] (4.4.2011) (להלן: עניין צאייג); ע"א 3051/98 דריין נ' חברת השקעות דיסקונט בע"מ, פ"ד נט (1) 673 (2004) (להלן: עניין דריין); ע"א 2967/95 מגן וקשת בע"מ נ' טמפו תעשיות בירה בע"מ, פ"ד נא (2) 312 (1997) (להלן: עניין מגן וקשת))).

18. חשיבותה של הבחנה זו נובעת ממספר טעמים: האחד, הקפדה על תכונות היסוד של התאגיד ובפרט התכונה על פיה התאגיד מוכר כאישיות משפטית נפרדת מבעלי מניותיו, כאמור בסעיף 4 לחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: חוק החברות). היינו, הפרדה ברורה בין נכסיו העסקיים של התאגיד, לרבות זכויות התביעה העומדות לו, לבין נכסיו הפרטיים של בעליו או של כל מאן דהוא אחר (שרון חנס "עיון מחודש באישיות המשפטית" הנפרדת של התאגיד בדין הישראלי" עיוני משפט כח (1) 8 (2004)). התכלית השנייה אותה משרתת ההבחנה בין עילת תביעה אישית של בעל מניה לבין עילת תביעה של החברה, היא הצורך להגן על זכות נשייתם של בעלי החוב בחברה ולמנוע מגורמים שונים, ובכלל זה גם בעלי מניותיה, להפר את זכותם של הנושים כאמור (עניין דריין).

19. אולם בצדו של הכלל ישנם חריגים. כך, בעניין מגן וקשת נקבעו מספר חריגים אשר בהתקיימם ניתן להכיר בעילת תביעה אישית לבעל מניה בגין נזק משני שנוצר לו בעקבות נזק ראשי שנגרם לחברה: כאשר נפגעת זכות חוזית של בעל מניה; כאשר הנזק מתפלג באופן אסימטרי על פני ציבור בעלי המניות; כאשר קמה לבעל מניה עילת קיפוח המיעוט (אשר מעוגנת כיום [בסעיף 191 לחוק החברות](#)). כמו כן, בעניין דרין בית המשפט הרחיב קמעה את הפתח להכרה בחריגים והותיר בצריך עיון את האפשרות כי במצבים חריגים בהם האמצעים לפיקוח על יוצרי הסיכונים כלפי חברות אינם מעוררים הרתעה מספקת או שאינם מספקים תמריץ הולם לבעלי המניות להגשת תביעה נגזרת, ניתן יהיה להכיר בקיומה של עילה אישית של בעל מניות. כן נקבע כי הגם שבמצב הדברים הרגיל, נזק הנטען לחברה מהווה סעד עבודה והמסלול לאכיפת סעד זה הינו באמצעות הגשת תביעה נגזרת, לבית המשפט מסור שיקול דעת. כך, נקבע כי במקרים בהם מדובר בחברה פרטית זעירה אשר דומה במהותה לשותפות, קיימת ציפייה לגיטימית לניהול משותף של החברה. הפרת ציפיות אלו עשויה להוביל גם כן להתגבשות עילת הקיפוח ומכאן כי ניתן יהיה להתיר לבעל המניה להגיש תביעה אישית ([רע"א 9646/04 חסקי אלון יוזם בנייה והשקעות בע"מ נ' אריה מיכלסון חברה לזימות בע"מ, פ"ד נט \(3\) 380 \(2005\) \(להלן: עניין חסקי\)](#))).

20. זאת ועוד, במקרה זה בנוסף לכך שהמשיב טוען לנזקים ישירים שהמבקש גרם לו, מתוך זה שהגיעו לו מחצית הרווחים של החברה שהוא נטלם לעצמו ועל כן מדובר בעילת תביעה אישית למהדרין נגד המבקש – אין להוציא מכלל אפשרות כי מתקיים בענייננו אחד או יותר מהחריגים שנקבעו בפסיקה, לפיהם יתאפשר לבעל מניה להגיש תביעה אישית בגין נזק שנגרם לו אך בעקבות נזק ראשי שנגרם לחברה. יתר על כן, טוען המשיב לקיומם של יחסים מיוחדים שהתקיימו בינו לבין המבקש הואיל ומדובר בחברה פרטית אשר התנהלה כ"מעין שותפות" ולכן לא בלתי מתקבל על הדעת לגרוס כי הופרו כלפי המשיב חובות מהותיות, מכוח דיני החוזים או מכוח דיני החברות.

21. ואכן, שונה חברה פרטית-משפחתית מחברה אחרת. בחברה פרטית-משפחתית שבה הדין מגן על אינטרס ההסתמכות של בעלי המניות, הוא מכפיף את בעלי המניות בעסק המשותף לחובות אמון הדומות לאלו החלות בין השותפים במסגרת השותפות (אירית חביב-סגל [דיני חברות](#) כרך א' 635 (2007); [ע"א 530/65 אליגולשוילי נ' בנק הפועלים בע"מ, פ"ד כ \(2\) 314 \(1966\)](#); [ע"א 381/75 ברקוביץ נ' גבריאלי, פ"ד ל \(1\) 442 \(1975\)](#); [ע"א 283/62 הסס נ' לסלו, פ"ד יז 758 \(1963\)](#); [ע"א 667/76 ל. גליקמן](#)).

[בע"מ נ' א. מ. ברקאי חברה להשקעות בע"מ, פ"ד לב \(2\) 281 \(1978\)](#). בית המשפט אף מתחשב באופייה של חברה פרטית, שבה קיימים יחסים קרובים בין בעלי המניות, ובתוך כינויה "מעין-שותפות" הטיל על בעלי המניות חובת גילוי מוגברת זה עם זה, ומייחס להפרת חובת תום הלב חומרה יתרה (ציפורה [כהן בעלי מניות בחברה](#) – זכויות תביעה ותורפות כרך א' 370 (2006); [ע"א 8817/02](#) קליר כימיקלים שווק (1994) בע"מ נ' עצמון [פורסם בנבו] (27.3.2008); עניין חסקי). מצב זה של הפרתה של חובת תום הלב של בעלי מניות זה כלפי זה אף הוביל את בית המשפט למסקנה כי ניתן להורות על פירוק החברה, משל הייתה מעין שותפות ([ע"א 97/62 חמרה נ' שפלטין, פ"ד טז 2727 \(1962\)](#)). הלכה זו הניחה שהקשר בין בעלי המניות (דמויי השותפים) יצר בלבם ציפייה לאמון של אלו באלו, וכשהציפייה נכזבה, זכאי כל בעל מניות להפסקת הקשר באמצעות צו פירוק ([ע"א 275/89 דודיון נ' אורנשטיין, פ"ד מו \(1\) 125 \(1991\)](#)). עם זאת יצוין כי נמתחה ביקורת על ההשוואה המוחלטת של חברה פרטית לדיני השותפות (וראו: [D.D. \[1972\] 2 All ER 492 \(HL\); Ebrahimi v. Westbourne Galleries, Ltd.](#); וכן: [Prentice, Winding Up on the Just and Equitable Ground: The Partnership Analogy](#) 89 L. (Q. REV. 107 (1973)). אך כאמור, יחסי האמון שבין בעלי המניות בחברה הפרטית, הדומים ליחסי האמון בין שותפים, הם היוצאים מהכלל. הכלל הוא שחובת האמון השוררת בין חברי השותפות היא ייחודית.

22. לפיכך, במקרה זה ישנן רגליים מוצקות לסברת המשיב כי הוא נכנס לכלל אותם חריגים המאפשרים לו לתבוע את נזקיו מהמבקש שנבעו מאופן ניהול החברה, הן מפני שתביעתו אינה נלווית לתביעת החברה והן מפני שמבנה החברה הוא כמעין שותפות. בעניין זה גם צדק בית המשפט המחוזי בקבעו כי שאלת אופן התנהלות החברה וטיב היחסים בין בעלי הדין במשך השנים, הינה שאלה המחייבת, בין היתר, בירור עובדתי שהשלב המקדמי עוד טרם החלה פרשת שמיעת הראיות אינו המקום לקיימו. לכך יש להוסיף את התוצאה הקשה שתיווצר, מנקודת מבטו של המשיב, אלמלא תינתן לו זכות התביעה האישית. זאת, בשל כך שבענייננו החברה מצויה בהליכי פירוק והוראות [סעיף 205 לחוק החברות](#) חוסמות את דרכו של בעל מניה להגיש תביעה נגזרת בשם חברה שבפירוק. אי הכרה אפוא בעילת תביעה אישית למשיב עלולה על-פניו להותירו ללא תרופה לנזקיו.

23. יחד עם זאת וחרף כל האמור, אף אם נצא מנקודת ההנחה בשלב זה כי כלל העובדות הנטענות בכתב התביעה הינן אמת לאמיתה, מנוע המשיב מלקבל את הסעד המבוקש על ידו. אבהיר.

24. החריגים המתוארים לעיל אשר בהתקיימם תתאפשר לראות בעילה של החברה כעילה של בעל מניה בה, ייתכנו במצב הדברים הרגיל, היינו, כאשר מדובר בחברה ברת-פירעון. ברם במקרה זה עולה בבירור מכתב התביעה כי החברה הינה חדלת פירעון. כך נכתב בסעיף 58 לכתב התביעה מפורשות כי "בקשת הפירוק הוגשה בשל היקלעותה של החברה לחדלות פירעון ולקשיי נזילות..." וכי "החברה נותרה חייבת כספים לספקים, רשויות המס, בנקים ועוד..." יתר על כן, בנספח י' לכתב התביעה צורפה הבקשה לפירוק החברה בשל חדלות פירעונה, ממנה עולה כי לחברה יתרת התחייבויות שטרם שולמו, ואשר לא היה ביכולתה לשלם בסך של למעלה מ-2 מיליון ש"ח וכן מתנהלים נגדה הליכים נוספים. לכך יש להוסיף את דבריו של המשיב עצמו, כפי שהובאו בסעיף 58 לכתב התשובה לבקשה בבית משפט המחוזי, כי הליכי הפירוק טרם הושלמו. במצב שכזה, הדין שונה.

25. דיני החברות מבחינים באופן מובהק בין זכותם של בעלי ההון בחברה לבין זכותם של בעלי החוב. בעוד שזכות התביעה של נושי החברה היא זכות חוזית קבועה, מוגדרת וברורה להחזר תשלומים; זכותם של בעלי המניות לובשת אופי שיורי כאשר החברה מחויבת לשלם תחילה את התחייבויותיה ובעלי המניות זכאים ליהנות מהכספים שישתיירו לאחר סילוק ההתחייבויות (וראו [סעיף 302 לחוק החברות](#) הקובע כי חברה רשאית לבצע חלוקה מתוך רווחיה, ובלבד שלא קיים חשש סביר שהחלוקה תמנע מן החברה את היכולת לעמוד בחבויותיה הקיימות והצפויות, בהגיע מועד קיומן). ברם, משנקלעה חברה למצב של חדלות פירעון, ערך זכותם השיורית של בעלי המניות "מתאפס" והם הופכים לפי [סעיף 248 לפקודת החברות](#) לנושים נדחים. סעיף זה קובע כי: "סכום המגיע לחבר החברה באשר הוא חבר, אם מכוח זכותו לרווחים או לדיבידנדים ואם מסיבה אחרת, לא ייחשב כחוב החברה שיש לשלמו כל עוד קיים חוב של נושה שאינו חבר החברה, אלא שהסכום המגיע לחבר יבוא בחשבון לעניין התאמת הזכויות של כל המשתתפים בינם לבין עצמם". היינו, כשהגיעה החברה למצב של חדלות פירעון, זכותו של בעל המניות לקבלת רווחים או סכומים אחרים תידחה עד לפירעון חובות הנושים שאינם "חברי החברה". זאת כאשר מדובר בחוב מכוח זכותו של בעל המניות לרווחים או לדיבידנדים, או אף בחוב "מסיבה אחרת" (וראו: [פר"ק \(מחוזי י-ם\) 42153-05-14 Business Systems Consultants Ltd.](#) נ' מקור ראשון המאוחד

(הצופה) בע"מ [פורסם בנבו] (3.1.2016)). או אז, הזכות השיורית ברווחי החברה נודדת אל נושי החברה, וכל תוספת שולית לשורת הרווח של החברה תיזקף מיידית לזכות השבת חובותיה (אוריאל [פרוקצ'יה "הבעלות על הפירמה וסייגיה"](#) – נושים, עובדים, אלמנות ויתומים בדיני החברות" משפטים כ"ב 304-307 (תשנ"ג)).

26. במקרה זה עיון בטענות המשיב מלמד כי הוא תובע את המבקש להשיב לו את חלקו ברווחי החברה או את חלקו בכספים שהגיעו לה ואשר המשיב נטלם לכיסו. אלא שכאמור טרם שמבשילה זכותו של המשיב כלפי המבקש באותם כספים, גם אליבא דשיטת המשיב, הזכויות בכספים הן של החברה ובהיות החברה בפירוק, אין למשיב חלק בהם ולו באופן שיורי. גורל הכספים שהם בבעלות החברה ייקבע על ידי בית משפט של פירוק החברה.

27. באותו אופן אין מקום לאפשר למשיב להיאחז במנגנון התביעה הנגזרת וזאת מעבר למגבלה הקבועה [בסעיף 205 לחוק החברות](#) כאמור. למרות ההכרה בקיומם של מקרים חריגים בהם ניתן להבליג על טשטוש ההבחנה בין עילת תביעה אישית לבין עילת תביעה של החברה, חריגים אלה מתייחסים למקרים בהם זכויותיהם של הנושים אינן נפגעות. כך, למשל, כאשר החברה ברת פירעון באופן מובהק, שאלת ההגנה על זכויות הנושים אינה מתעוררת משום שזכותו של בעל המניות ברווחי החברה אינה גורעת מזכותם של נושיה לפירעון זכות תביעתם הקבועה. אולם, כאשר מדובר בחברה חדלת פירעון קיים חשש ממשי כי מתן זכות תביעה לבעל מניה תוביל להעדפת זכויותיו ברווחי החברה על פני זכותם של נושיה (ראו והשוו: עניין צאייג וכן [ע"א 9014/03 גרינפלד נ' לטר](#) [פורסם בנבו] (12.12.2006)).

28. לעניין זה אף יפים דבריה של ד"ר אירית חביב-סגל בספרה (שם בעמ' 682-683):

באופן טבעי, מידת אי הצדק הכרוך בניהול תביעה אישית בגין נזק ישיר שנגרם לחברה – משתנה ממקרה למקרה על-פי נסיבותיו. כך, למשל, במקרים בהם החברה היא בת-פירעון, ומדובר בסכסוך אישי בין שני בעלי מניות, המחזיקים בנתחים שווים של מניות החברה (50:50) כאשר בעל המניות האחד מבקש לתבוע את בעל המניות האחר – הרי שאין כל חשש מפני אי-צדק, העלול להיגרם כתוצאה מניהול התביעה האישית, ולכן אין כל סיבה ממשית לחסום אותה. לעומת זאת, כאשר חברה נמצאת בהליך של פירוק או הקפאת הליכים, הרי

שהמפרק או הנאמן בלבד הם הנדרשים לנהל את התביעות בשמה של החברה, ואין לאפשר את ניהולה של התביעה האישית, אלא בגין נזקים שנגרמו לבעלי המניות שאינם נובעים, בעקיפין, מנזקים שנגרמו לחברה עצמה. בין שני מקרים קיצוניים אלה, מתקיימים מקרי ביניים רבים ושונים, כאשר אז, על בית המשפט לשקול את מידת אי-הצדק העלול להיגרם מניהולה של התביעה האישית, ולשקלל זאת בין שיקוליו כאשר זה בוחן את ההיתר לניהולה של התביעה הנגזרת, או את בקשתם של הנתבעים לסילוקה של התביעה על הסף, בגין התאמתה של התביעה להתנהל במסגרת של התביעה הנגזרת.

29. למסקנה אפוא, כי על אף שההכרה בעילת תביעה אישית של בעל מניה בגין נזק שנגרם לחברה אינה בגדר איסור קטגורי גורף, במקרה זה בו החברה מצויה בהליכי פירוק, אין מקום להתיר למשיב לנכס לעצמו נכס של החברה, קרי, זכות התביעה המוקנית לה בגין מעשי המעילה בכספיה; זאת, לשם הגנה על האינטרסים הלגיטימיים של בעלי החוב ולבל יופר סדר הנשייה הקבוע בדין. זהו תפקידו של המפרק, מכוח [סעיף 307 לפקודת החברות](#) לממש את זכויות החברה, לרבות זכויות התביעה המוקנות לה נגד בעלי שליטה ונושאי משרה אשר הפרו את חובותיהם המהותיות כלפיה. מצד אחד אפוא, אין מקום לסלק את התביעה על הסף, אך כדי לאפשר את המשך קיומה במתכונתה הנוכחית על המשיב להצטייד תחילה בברכתו של המפרק ובאישורו של בית המשפט של הפירוק בהתאם.

מכאן לשני הנימוקים הנוספים שלטענת המבקש יש כדי לסלק את התביעה על הסף או להורות על מחיקת חלק ממנה בשל חוסר פירוט.

הבקשה לסילוק התביעה על הסף מחמת התיישנות ושיהוי

30. טענת ההתיישנות מעוגנת [בסעיף 6 לחוק ההתיישנות](#), לפיו תקופת ההתיישנות מתחילה ביום שבו נולדת עילת התביעה. מועד זה בואר בפסיקה כמועד אשר החל ממנו התקיימו שלושה תנאים: נוצרה עילת התביעה; לתובע נודע על אודות העילה; יש בידי התובע הן "כוח תביעה מושגי" והן "כוח תביעה מהותי", במובן שיש ביכולתו להביא את עניינו בפני ערכאה שיפוטית ולזכות בסעד המבוקש ([ע"א 7589/13](#) *Establishment Adoka* נ' מכון ויצמן למדע [פורסם בנבו] (8.6.2015); [ע"א 9128/11](#) טנוס נ' בולוס ובניו חברה לאירוח תיירות בע"מ [פורסם בנבו] (22.12.2014)). אולם, [חוק ההתיישנות](#) קובע הוראות לפיהן בנסיבות מסוימות יושעה מרוץ ההתיישנות. כך [סעיף 7 לחוק](#) קובע כי תקופת ההתיישנות תושעה במקרים בהם התנהגות פסולה של הנתבע היא שהובילה להטעיה ביודעין של התובע. כן נקבע כי כאשר ההתנהגות

הפסולה ועילת התביעה קשורות בתרמית, יחל מרוץ ההתיישנות ביום שבו נודעו לתובע העובדות המגבשות את העילה. באשר לרף הידיעה על אודות התרמית נקבע בפסיקה כי אין די בידיעה אובייקטיבית שאדם סביר מן הישוב היה יודע על קיומה של התרמית ואף לא בקיומם של חשדות סובייקטיביים, אלא נדרשת ידיעה סובייקטיבית ממשית של דבר התרמית (רע"א 7627/15 הולילנד תיירות (1992) בע"מ נ' הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה ירושלים [פורסם בנבו] (17.4.2016); רע"א 7585/12 סמווד קונסטרקשיון בע"מ נ' הקסטודיה דה טרה סנטה [פורסם בנבו] (7.4.2013)).

31. בענייננו כתב התביעה מגלה, למצער לטענת המשיב, כי במשך שנים רבות הוא נתן אמון מלא באחיו בשל יחסי הקרבה המיוחדים ששררו בין השניים ומכאן אך טבעי כי לא חשד שהמבקש ינצל אמון זה כדי להונות אותו. לדברי המשיב כאמור, החל לקנן בלבו חשד בדבר מעשי התרמית רק במהלך חודשים מרץ-אפריל 2011, בעקבות שורה של מקרים חריגים ובראשם גילוי האירוע בו המבקש הפקיד המחאה על סך 158,996 ש"ח, אשר ניתנה מטעם לקוח של החברה ואשר יועד לפקודתה, בחשבון הבנק הפרטי שלו ושל אשתו. די בכך אפוא שכתב התביעה מגלה עובדות אלו כדי לבסס את הטענה לפיה לא התגבשה ידיעה סובייקטיבית ממשית על אודות התרמית הנטענת בטרם שנת 2011, קרי, חמש שנים לפני הגשת התביעה. לעניין זה, אין נפקא מינה אם כאדם סביר היה על המשיב לחשוד בדבר טיב התרמית בשלב מוקדם יותר ולבררה לעומקה, שכן רף הידיעה הדרוש כאמור על אודות התרמית אינו אלא ידיעה סובייקטיבית ממשית.

32. משנקבע כי חלה הוראת סעיף 7 לחוק ההתיישנות אין צורך לבחון את תחולת הוראת סעיף 8 לחוק וודאי לא שאלת היחס בינה לבין הוראת סעיף 7. עם זאת ובבחינת למעלה מן הצורך אציין כי סעיף 8 לחוק ההתיישנות אף הוא מבטא הסדר לפיו מרוץ ההתיישנות מתחיל רק במועד בו נודע לתובע על העובדות המהוות את עילת התביעה והסיבות לא היו תלויות בו ושאל בזהירות סבירה לא יכול היה למנוע אותן. אולם, בשונה מהוראות סעיף 7 לחוק ההתיישנות, הפסיקה פירשה את הוראות סעיף 8 ככאלו אשר לפיהן הידיעה הדרושה לשם תחילת מרוץ ההתיישנות תיבחן באופן אובייקטיבי, היינו, האם התגבש בקרב התובע חשד ברמת סבירה והאם האדם הסביר היה מגיש תביעה בנסיבות העניין (רע"א 901/07 מדינת ישראל – הוועדה לאנרגיה אטומית נ' גיא-ליפל, פ"ד סד(2) 82 (2010) (להלן: עניין גיא-ליפל)). בענייננו, מחד גיסא, המבקש טוען כי למשיב הייתה מאז ומתמיד נגישות לכלל המסמכים שהיו לכאורה רלוונטיים לתביעה. הוא חתום על הסכמי ההתקשרות של השניים אל מול לקוחותיהם. הוא היה מעורב בניהול החברה ולפיכך ככל שהוא חפץ לתבוע בגין העילות הנטענות,

הרי שהיה עליו לבצע את הבדיקות שביצע במהלך שנת 2011 עוד שנים רבות קודם לכן. מאידך גיסא, המשיב טוען כי נתן אמון בלתי-מסויג באחיו אשר מכוח יחסי הקרבה המשפחתיים ביניהם לא עלה בדעתו כי הלה ירמה אותו. כן לדידו, משהבטיח המבקש כי ינהל את כספיהם המשותפים של השניים כחיסכון לגיל פרישה, נוצרו ביניהם יחסי נאמנות קונסטרוקטיביים אשר הופרו, ועל כן לצורך בחינת תקופת ההתיישנות יש להתחשב רק בתקופה שהחלה מהרגע שנודע למשיב על כך שהמבקש הפר את החובות המוטלות עליו מכוח יחסי נאמנות אלה. כמו כן, המשיב אף כופר בחתימה על חלק מההסכמים.

33. הנה כי כן, קיימות מחלוקות לא פשוטות בין הצדדים וההכרעה בשאלה אימתי החל מרוץ ההתיישנות מורכבת משאלות המערבות עובדה ומשפט. ההלכה פסוקה היא כי לעניין הדיון בטענת ההתיישנות במסגרת בקשה לסילוק על הסף, השלב המקדמי אינו המקום לבחינת אמיתות הטענות המפורטות בכתב התביעה ([ע"א 8805/13 דהאן נ' מדינת ישראל – משרד הבריאות](#) [פורסם בנבו] (3.2.2016); עניין גיא-ליפל). אכן, טענת ההתיישנות היא טענה דיונית המשרתת תכליות דיוניות חשובות, בהן עיקרון סופיות הדיון והיציבות המשפטית, לכן כאשר ההכרעה בטענה כטענת סף תוביל לסיום התביעה כולה, יש לדון בה בשלב המקדמי. אולם, כאשר ההכרעה טעונה בירור עובדתי ונדמה על פי כתב התביעה כי יש לה פנים לכאן ולכאן, יש להימנע מלדון בה כטענת סף ([רע"א 7948/16 עזבון המנוח בנימין שמואלי ז"ל נ' משולם](#) [פורסם בנבו] (13.11.2016); [רע"א 7473/14 עלומים](#), קבוצת בני עקיבא להתיישבות חקלאית שיתופית בע"מ נ' זרובבלי [פורסם בנבו] (12.1.2015); עניין גיא-ליפל). על יסוד האמור, צדק בית המשפט המחוזי בדחתו את ההכרעה בשאלת ההתיישנות לשלבים המתקדמים יותר בהליך.

34. כאמור, לחלופין טוענים המבקשים כי אף אם התביעה הוגשה בתוך תקופת ההתיישנות, אזי שיש לסלקה על הסף מפאת שיהוי ניכר, שכן חלפו חמש שנים מהיום שבו הודה המשיב כי עלה חשדו בדבר התרמית ועד הגשת התביעה, בינתיים החברה נכנסה להליכי פירוק והמבקשים שינו את מצבם לרעה. דינה של טענה זו גם להידחות.

35. טענת השיהוי היא טענה בעלת השלכות משמעותיות על זכויות התובע ובמובן מסוים אף יותר מרחיקת לכת מאשר טענת ההתיישנות. זאת, משום שיש בה כדי לסטות מתקופת ההתיישנות הקבועה בחוק ובתוך כך להפר את האיזון העדין שהמחוקק קבע באמצעות מוסד ההתיישנות, בין זכות הגישה של התובע לערכאות מזה לבין זכויות

הנתבע מזה. בהתאם לכך, נקבעו בפסיקה תנאים מחמירים שרק בהתקיימם היא עשויה להתקבל: שימוש לא נאות בזכות התביעה עד כדי ניצול לרעה של ההליך המשפטי; פגיעה בציפייה הלגיטימית של הנתבע שלא להיתבע; אם בנסיבות המקרה זנח התובע את זכות התביעה הנתונה לו או שבמשך הזמן שינה הנתבע את מצבו לרעה ([ע"א 6805/99 תלמוד תורה הכללי והישיבה הגדולה עץ חיים בירושלים נ' הוועדה המקומית לתכנון ובנייה, ירושלים פ"ד נז\(5\) 433 \(2003\)](#)). נוכח נדירות השימוש בטענה, חומרת התנאים להחלתה והעובדה כי המבקשים לא השכילו לבסס ולו אחד מתנאים אלה בבקשתם, מלבד טענה בלתי-מנומקת כי שינו את מצבם לרעה, אין מקום לקבל את הטענה.

הבקשה למחיקת סעיפים מכתב התביעה מחמת היעדר פירוט

36. [תקנה 78](#) לתקנות קובעת כי "כל מקום שבעל דין טוען טענת מצג-שווא, תרמית, זדון או השפעה בלתי הוגנת, ובכל מקרה אחר המזיק לפרטים, יפורשו הפרטים ותאריכיהם בכתב הטענות". הדרישה לפירוט עובדתי מוגבר מבטאת את הצורך למנוע העלאת טענות העלולות לפגוע בשמו הטוב של אדם, ואשר מתבססות על הסקת מסקנות בלבד בהיעדר תשתית עובדתית לכאורית התומכת בהן (יששכר רוזן-צבי [ההליך האזרחי](#) 425 (2015)). הדרישה אף נועדה להבטיח כי בעל הדין יהיה מודע באופן מספק לטענות הקונקרטיות מפניהן עליו להתגונן ([רע"א 4024/14 אפריקה ישראל להשקעות בע"מ נ' כהן](#) [פורסם בנבו] (26.4.2015)).

37. במקרה זה המבקש הצביע על סעיפים מכתב התביעה מהם עולה כי המשיב הפנה נגדו טענות בדבר מרמה, אך לשיטתו טענות אלו אינן אלא כותרות כלליות נעדרות פירוט עובדתי קונקרטי, ואינן ממלאות אחר דרישת הפירוט הנדרשת [בתקנה 78](#) לתקנות כאמור. עוד טוען המבקש כי שגה בית המשפט המחוזי בכך שלא התייחס ל"טענות היסודיות" של המשיב אשר ביקש להתגונן באמצעות הוראת [תקנה 77](#) לתקנות אשר עוסקת בכוונת מרמה, ואילו [תקנה 78](#) הנטענת על ידי המבקש עוסקת במעשי מרמה.

38. [תקנה 77](#) לתקנות קובעת כי "הטוען כוונה רעה, כוונת מרמה, ידיעה וכיוצא באלה בלבו של אדם, די לו שיטען אותה בחזקת עובדה, ואין עליו לפרש את הנסיבות שמהן ניתן להסיקה". התקנה עוסקת אפוא ביסוד הנפשי של הנתבע וקובעת דרישה מופחתת לפירוט הנסיבות מהן ניתן ללמוד על אודות מה שהתרחש בנכחי לבו. התקנה אינה מתייחסת ליסוד העובדתי בטענת המרמה, בו עוסקת [תקנה 78](#) לתקנות הדורשת

פירוט כהלכתו, בו נדרש פירוט העובדות הנסיבתיות האופפות את המעשים הנטענים כבמקרה זה, בו טוען המבקש כי היה על המשיב לפרט את כל היסודות העובדתיים של התרמית המיוחסת לו (וראו: יששכר רוזן-צבי, שם בעמ' 427). אלא שעיון בכתב התביעה מלמד כי בנסיבות העניין רמת הפירוט על אודות טענות מעשי התרמית שמייחס המשיב למבקש עומדת ברמת הפירוט הנדרשת [בתקנה 78](#) לתקנות.

39. המבקש הצביע על מספר רב של סעיפים בהם כשל המשיב לטעמו בהבאת פירוט מספיק כמצוות [תקנה 78](#) לתקנות, אך הוא עצמו לא פרט בבקשתו אילו כשלים מצא במכלול הסעיפים. נתייחס אפוא לשלושה מהם על דרך "היוצא מהכלל המעיד על הכלל". כך, למשל, המבקש משיג על סעיף 31 לכתב התביעה בו מציין המשיב כי: "או אז גילה כי אחיו (המבקש דהכא – ד.מ.) רימה אותו וניצל את האמון הבלתי-מסויג והעלים את הכספים המשותפים ושלשל אותם לכיסו...". בדוגמה אחרת הנזכרת בבקשה, בסעיף 55 לכתב התביעה נכתב כי: "עקב מעשי המעילה של הנתבע אשר רוקן את קופת החברה והבריח את נכסיה בשיטות מתוחכמות...". וכן בסעיף 60 לכתב התביעה נטען כי: "הנתבע כמי שהיה מצוי בהתנהלות הכספית והכלכלית של החברה ידע היטב כי ביום מן הימים לא יוכל להמשיך במעשי המרמה כלפי התובע...". לשיטת המבקש, בכל שלושת הדוגמאות אין פירוט על אודות מעשה התרמית המיוחסת לו ויש להורות על מחיקתן.

40. אלא שבכך מלקט המבקש באופן סלקטיבי אמירות מסוימות תוך הוצאתן מהקשר בו הוצגו. סעיף 31 לכתב התביעה הינו חלק מפרשה עובדתית שכונתה בשם "פרשת יצחקי", במסגרתה פרט וטען המשיב כי בשנת 1996 שילמה חברת "יצחקי בע"מ" סך של 1,700,000 ש"ח לשותפות של האחים בגין מתן שירותים וכי אמירתו נתמכת בפרוטוקול משיבת הנהלה של חברת "אמבל-כץ" מיום 11.7.1996. לטענת המשיב תקבול זה מעולם לא הופקד בחשבון הבנק של השותפות, ומשהמבקש היה אמון באופן בלעדי על ניהולם הפיננסי של עסקיהם, סבור המשיב כי כספים אלה מצאו את יעדם שלא כדין אל כיסו הפרטי של המבקש. נדמה אפוא כי בפרשה עובדתית זו המשיב מפרט ומפרש, ככל שביכולתו, את התאריכים והפרטים הקיימים בשלב זה בחזקתו ואשר מקימים תשתית ראשונית דיה לדיון בטענות התרמית ומצג השווא שהוא מייחס למבקש ויש בנטען מספיק כדי לאפשר למבקש להתגונן כראוי. באופן דומה אודות סעיף 55 לכתב התביעה לגביו המבקש מתעלם מכך שלכל אורך כתב התביעה מפורטות אותן שיטות של הברחת נכסים מקופת העסקים המשותפים של האחים אל כיסו הפרטי, ולו ברמה הלכאורית. סעיף זה הינו חלק מפרשה עובדתית בה נטען

שהחזרי המס להם הייתה החברה זכאית לא הופקדו בחשבונה, בעוד שהמבקש כאמור היה מופקד על ניהול חשבונות החברה ואף היה רשום כנציגה אל מול מס הכנסה. ובאשר לסעיף 60 לכתב התביעה, לגביו צודק המשיב כי חל האמור בתקנה 77 לתקנות ודי לו בכך שיטען טענת כוונה או ידיעה על אודות המרמה אך בחזקת עובדה. לכל אלה יש להוסיף את הקושי המובנה העומד בפני המשיב, מכוח נסיבות המתוארות על ידו, להציג בשלב המקדמי של כתבי הטענות פירוט נרחב יותר מזה שהציג.

סיכום

על יסוד כל האמור, החלטתי לדון בבקשת רשות הערעור כאילו ניתנה והוגש ערעור על פי הרשות שניתנה ולקבל באופן חלקי את הערעור. בהתאם לכך והואיל ותביעותיו האישיות של המשיב מהולות יחד עם תביעותיה של החברה ולא ניתן להפריד ביניהן, על המשיב להצטייד בברכתו של המפרק ואישורו של בית המשפט הדן בפירוק החברה, להמשיך בניהול התביעה בבית המשפט המחוזי. לעומת זאת, בקשותיו של המבקש לסילוק התביעה על הסף ומחיקת סעיפים ממנה נדחות.

נוכח דחיית מרב הבקשה, המבקשים יישאו ביחד ולחוד בהוצאות המשיב בסך של 7,500 ש"ח.

ניתן היום, ח' באב התשע"ז (31.7.2017).

ש ו פ ט

העותק כפוף לשינויי עריכה וניסוח. 17053370_N02.doc אב
מרכז מידע, טלי 077-2703333 ; אתר אינטרנט, www.court.gov.il

בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן

ד' מינץ 54678313-5337/17
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה